

# BELGISCHE SENAAT

ZITTING 1966-1967.

15 DECEMBER 1966.

- a) Voorstel van wet tot verhoging van het aantal magistraten in de rechtbank van eerste aanleg te Ieper.
- b) Voorstel van wet tot verhoging van het aantal magistraten in de rechtbank van eerste aanleg te Veurne.
- c) Ontwerp van wet tot wijziging van de wet van 3 april 1953 betreffende de rechterlijke inrichting gewijzigd bij de wet van 1 september 1966.

## VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE VOOR DE  
JUSTITIE (1) UITGEBRACHT  
DOOR DE HEER **VAN CAUWELAERT**.

DAMES EN HEREN,

Onderhavig verslag betreft terzelfdertijd de twee wetsvoorstellen ingediend door de heren Lahaye, Belaen, De Groote, Carpels, Gillon en Stubbe tot verhoging van het aantal magistraten onderscheidenlijk

(1) De volgende leden hebben aan de beraadslagingen van de Commissie deelgenomen :

De heren Rolin, voorzitter; Ancot, De Baeck, Dua, Dulac, Custers, Hambye, Herbiet, Ligot, Oblin, Robyns, Van Bogaert, Van Hoeylandt, Van Laeys, Van Pé, Vermeylen en Van Cauwelaert, verslaggever.

a) R. A 7198

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :

271 (Zitting 1965-1966) : Voorstel van wet.

b) R. A 7199

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :

272 (Zitting 1965-1966) : Voorstel van wet.

c) R. A 7267

Zie :

Gedr. St. van de Senaat :

52 (Zitting 1966-1967) : Ontwerp van wet.

# SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1966-1967.

15 DECEMBRE 1966.

- a) Proposition de loi portant augmentation du nombre de magistrats au tribunal de première instance d'Ypres.
- b) Proposition de loi portant augmentation du nombre de magistrats du tribunal de première instance de Furnes.
- c) Projet de loi modifiant la loi du 3 avril 1953 d'organisation judiciaire, modifiée par la loi du 1<sup>er</sup> septembre 1966.

## RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION  
DE LA JUSTICE (1)  
PAR M. **VAN CAUWELAERT**.

MESDAMES, MESSIEURS.

Le présent rapport concerne à la fois les deux propositions de loi déposées par MM. Lahaye, Belaen, De Groote, Carpels, Gillon et Stubbe, portant augmentation du nombre de magistrats respectivement au tribu-

(1) Les membres suivants ont participé aux délibérations de la Commission :

MM. Rolin, président; Ancot, De Baeck, Dua, Dulac, Custers, Hambye, Herbiet, Ligot, Oblin, Robyns, Van Bogaert, Van Hoeylandt, Van Laeys, Van Pé, Vermeylen et Van Cauwelaert, rapporteur.

a) R. A 7198

Voir :

Document du Sénat :

271 (Session de 1965-1966) : Proposition de loi

b) R. A 7199

Voir :

Document du Sénat :

272 (Session de 1965-1966) : Proposition de loi.

c) R. A 7267

Voir :

Document du Sénat :

52 (Session de 1966-1967) : Projet de loi.

in de rechtbank van eerste aanleg van Ieper en in de rechtbank van eerste aanleg van Veurne (Gedr. St. Senaat n<sup>o</sup> 271 en 272 - zitting 1965-1966) alsook het wetsontwerp ingediend door de heer Minister van Justitie tot wijziging van de wet dd. 3 april 1953 betreffende de gerechtelijke inrichting, gewijzigd bij de wet dd. 1 september 1966, hetwelk aan de Senaat werd meegedeeld als het parlementair document n<sup>o</sup> 52.

De twee zoëven vermelde wetsvoorstellen en het daarna vermelde wetsontwerp vormen eigenlijk, voor de bespreking door de Senaat, een geheel : inderdaad, het wetsontwerp is bedoeld als een tegenvoorstel op de beide reeds vermelde wetsvoorstellen.

Het lijkt geen betwisting, noch vanwege de Regering noch vanwege de Commissie voor de Justitie, dat de huidige toestand der rechtbanken van eerste aanleg van Ieper en Veurne gekenmerkt is door tal van moeilijkheden voortvloeiende uit het feit dat beide rechtbanken beschikken over een te gering aantal magistraten en in 't bijzonder over een te gering aantal rechters.

Om dit algemeen erkend euvel te verhelpen wilden de twee wetsvoorstellen het aantal rechters te Ieper brengen van 5 op 6 en te Veurne van 4 op 5; tevens zou een der rechters van Ieper de rang van ondervoorzitter krijgen (het is immers traditie dat elke rechtbank die tenminste zes rechters telt een ondervoorzitter heeft; aldus, b.v., heeft de rechtbank van Aarlen onder haar zes rechters een voorzitter en een ondervoorzitter); tenslotte zou één substituut toegevoegd worden aan het parket van Ieper en één aan het parket van Veurne. Het wetsontwerp, dat, zoals reeds gezegd, bedoeld is als een tegenvoorstel op de twee wetsvoorstellen, beperkt zich tot de toevoeging van één rechter aan de zetel der rechtbank van Ieper, met dien verstande dat één rechter van Ieper zou worden benoemd als jeugdrechter voor Ieper en Veurne.

De Minister van Justitie heeft voor de Commissie zijn ontwerp gerechtvaardigd door de verklaring dat de door hem voorgestelde maatregel volstaat om de huidige moeilijkheden der rechtbanken van Ieper en Veurne op behoorlijke wijze op te lossen; de Minister steunt op de adviezen hem verleend door zijn Departement en door de eerste-voorzitter en de procureur-generaal van het betrokken Hof van Beroep. Ook de statistieken van de vonnissen en van de door de beide parketten behandelde zaken brachten hem tot de overtuiging dat de door hem voorgestelde maatregel voldoende zou zijn.

Wat betreft de vergelijking met verschillende andere rechtbanken — vergelijkingen die er schenen op te wijzen dat de rechtbanken van Ieper en Veurne zich in een meer ongunstige toestand bevinden dan verschillende andere (ook op basis van de statistieken van de vonnissen alsmede op basis van de bevolkingscijfers der gerechtelijke arrondissementen) — verklaarde de Minister dat hij inderdaad van oordeel is dat sommige andere rechtbanken een te groot aantal rechters en parket-magistraten hebben en dat hij deze verkeerde toestand zou verhelpen door zich te onthouden van benoeming in geval van vacatuur. Tenslotte verklaarde de Minister, hierbij gesteund door ver-

nal de première instance d'Ypres et au tribunal de première instance de Furnes (Doc. Sénat, session de 1965-1966, n<sup>os</sup> 271 et 272), et le projet de loi déposé par le Ministre de la Justice et modifiant la loi du 3 avril 1953 d'organisation judiciaire, modifiée par la loi du 1<sup>er</sup> septembre 1966 (Doc. Sénat, session de 1966-1967, n<sup>o</sup> 52).

Au point de vue des délibérations du Sénat, les deux propositions et le projet de loi ne constituent en fait qu'une seule matière, le projet ayant été déposé à titre de contre-proposition.

Ni le Gouvernement, ni la Commission de la Justice ne contestent que, dans la situation actuelle, les tribunaux de première instance d'Ypres et de Furnes éprouvent de nombreuses difficultés, du fait qu'ils ne disposent pas d'un nombre suffisant de magistrats, et notamment de juges.

Afin de remédier à cette pénurie généralement reconnue, les auteurs des deux propositions de loi demandaient de porter le nombre des juges de 5 à 6 pour Ypres et de 4 à 5 pour Furnes; en même temps, l'un des juges d'Ypres se verrait conférer le rang de vice-président (en effet, il est de tradition que chaque tribunal comptant au moins six juges ait un vice-président; ainsi, par exemple, le tribunal d'Arlon comprend parmi ses six juges un président et un vice-président). Enfin, un substitut serait adjoint au Parquet d'Ypres et un autre au Parquet de Furnes. Le projet de loi qui, comme nous venons de le dire, constitue une contre-proposition, se borne à adjoindre un juge au siège du tribunal d'Ypres, étant entendu qu'un juge serait nommé juge de la jeunesse pour Ypres et Furnes.

Le Ministre de la Justice a défendu son projet devant la Commission en déclarant que la mesure qu'il propose est suffisante pour résoudre d'une manière satisfaisante les difficultés actuelles des tribunaux d'Ypres et de Furnes; il se base sur les avis qui lui ont été donnés par son Département ainsi que par le Premier Président et le Procureur général de la Cour d'appel intéressée. D'autre part, les statistiques des jugements et des affaires traitées par les deux Parquets lui ont donné la conviction que la mesure qu'il propose serait suffisante.

En ce qui concerne la comparaison avec plusieurs autres tribunaux — d'où il semblait résulter que les tribunaux d'Ypres et de Furnes se trouvent dans une situation plus défavorisée que certains autres (notamment sur la base des statistiques des jugements et des chiffres de la population des arrondissements judiciaires) — le Ministre a déclaré qu'il estimait en effet que certains autres tribunaux comptaient un nombre excessif de juges et de magistrats du Parquet et qu'il remédierait à cette situation en s'abstenant de procéder à des nominations en cas de vacance. Enfin, le Ministre a annoncé — et plusieurs commissaires se sont félicités de cette déclaration — qu'un nouveau

schillende Commissieleden, dat ter gelegenheid van de wetwording van het nieuw gerechtelijk Wetboek een nieuw algemeen kader van de magistraten der gerechtelijke orde zou worden uitgevaardigd en dat het wellicht niet wenselijk was daarop vooruit te lopen door fragmentarische maatregelen.

De Commissie verwierp de twee wetsvoorstellen met 6 stemmen tegen 3 bij 1 onthouding en keurde het wetsontwerp goed met 6 stemmen tegen 3 stemmen bij 1 onthouding.

\*  
\*\*

De leden van de Commissie voor de Justitie, die bij de uitgebrachte stemming de minderheid vormden, hebben tegen de stelling van de Minister een reeks kritieken uitgebracht waarvan zowel de beginselbeschouwingen als de feitelijke gegevens van dusdanige betekenis zijn dat zij hier uitvoerig dienen uiteengezet ter inlichting voor de Senaat. De beschouwingen van de minderheid hebben zich hoofdzakelijk beperkt tot het vraagstuk van het kader van de zetel der rechtbanken, daar, enerzijds, het kader der rechters ook onrechtstreeks bepalend is voor het kader der parket-magistraten en er, anderzijds, voor de regeling van het werk der parketten in de wetgeving mogelijkheden bestaan die niet aanwezig zijn voor de rechters van de zetel (de mogelijkheid om substituten af te vaardigen, enz.).

De kritiek vervat in de tussenkomsten van de leden der Commissie die de stelling van de Minister niet aannamen betreft vooral drie vraagstukken :

1. het vraagstuk van het minimum-aantal rechters dat in elke rechtbank vereist is, ten einde een normale en ordentelijke werking der rechtbank te kunnen verzekeren;

2. het vraagstuk van de treffende ongelijkheden die aan het licht treden wanneer men de kader van de rechters der verschillende rechtbanken in vergelijking brengt;

3. het vraagstuk van de organisatorische oplossing der tijdelijke en voorbijgaande moeilijkheden die zich in een rechtbank kunnen voordoen in de regeling der werkzaamheden.

Het onderzoek van deze drie vraagstukken is bijzonder suggestief wanneer men het in verband brengt met de toestanden die heersen in de rechtbanken van Veurne en Ieper; het valt dan ook niet buiten het raam van de twee bepaalde gevallen die het voorwerp uitmaken terzelfdertijd van het wetsontwerp en de beide wetsvoorstellen.

Vooraleer echter over te gaan tot het onderzoek van deze drie vraagstukken in dit verslag, dient melding gemaakt van een voorafgaandelijke kwestie, die door de Minister in zijn verklaring voor de Commissie werd opgeroepen nl. dat, indien sommige rechtbanken een te groot aantal magistraten tellen door hun wettelijk kader, hij deze toestand zou verhelpen door de ontstentenis van benoemingen bij gebeurlijke vacaturen; hiertegen werd door sommige Commissieleden ingebracht dat het kader der rechtbanken, inzonderheid wat betreft de rechters van de zetel, wetgevings-

cadre général des magistrats de l'ordre judiciaire serait promulgué à l'occasion de l'entrée en vigueur du nouveau Code judiciaire et qu'il n'était peut-être pas souhaitable d'anticiper en prenant des mesures fragmentaires.

La Commission a rejeté les deux propositions de loi par 6 voix contre 3 et 1 abstention et adopté le projet de loi par 6 voix contre 3 et 1 abstention.

\*  
\*\*

Les membres de la Commission de la Justice qui constituaient la minorité au vote ont émis un certain nombre de critiques contre la thèse du Ministre; les considérations de principe comme les éléments de fait qui sont à la base de ces critiques ont une telle importance que nous estimons devoir les exposer en détail pour l'information du Sénat. Les considérations de la minorité se sont essentiellement limitées au cadre du siège des tribunaux, étant donné que, d'une part, le cadre des juges est également, encore qu'indirectement, déterminant pour le cadre des magistrats du Parquet et que, d'autre part, notre législation prévoit, pour l'organisation du travail des parquets, des possibilités qui n'existent pas pour les juges du siège (la faculté de déléguer des substituts, etc.).

Les critiques formulées dans les interventions des commissaires qui n'acceptent pas la thèse du Ministre, visent surtout trois problèmes :

1. le nombre minimum de juges requis dans chaque tribunal afin de pouvoir assurer un fonctionnement normal et ordonné de celui-ci;

2. les inégalités flagrantes que révèle la comparaison des cadres des juges des différents tribunaux;

3. la solution des difficultés qui peuvent se produire temporairement dans l'organisation des travaux d'un tribunal.

L'examen de ces trois problèmes est particulièrement révélateur lorsqu'on l'applique aux situations existant aux tribunaux de Furnes et d'Ypres; aussi n'est-il pas déplacé dans la discussion des deux cas qui font l'objet du projet et des deux propositions de loi.

Mais avant de passer à l'étude de ces trois problèmes, nous devons relever une question préalable, évoquée par le Ministre dans la déclaration qu'il a faite devant la Commission, à savoir que, si certains tribunaux comptent un trop grand nombre de magistrats, d'après leur cadre légal, il remédierait à cette situation en s'abstenant de procéder à des nominations en cas de vacance; à quoi certains commissaires ont objecté que le cadre des tribunaux, notamment en ce qui concerne les juges du siège, est une matière qui relève du législateur et qui ne saurait donc être laissée

zaak is en dat dit kader niet kan worden overgelaten aan het beslissingsrecht van de Minister van Justitie. De stelling van de Minister dat wel een wetsmaatregel nodig is om het kader der rechters van een bepaalde rechtbank te vermeerderen doch dat de Regering het recht heeft zich te onthouden van benoemingen en aldus in feite het kader der rechters van een rechtbank te verminderen, werd door leden der Commissie krachtadig betwist als zijnde in strijd met de wet.

*Het vraagstuk van het minimum-aantal rechters dat in elke rechtbank vereist is* gaf aanleiding tot de volgende beschouwingen :

Het kan geen twijfel lijden dat elke rechtbank minstens vijf rechters zou moeten tellen, vermits het nodig is in strafzaken een kamer te kunnen vormen van drie rechters waarvan geen enkele zich met de betrokken strafzaak heeft bezig gehouden noch als onderzoeksrechter noch als voorzitter van de raadskamer; vrijwel alle juristen zijn het er over eens dat het een verkeerde en voor het prestige van het gerecht zeer ongunstige praktijk is in strafzaken de onderzoeksrechter of de voorzitter der raadskamer die zich reeds met het aanhangige geval hebben bezig gehouden te laten zetelen als vonnissende rechter. Terloops weze hier daarbij in herinnering gebracht dat de jeugdrecht niet in strafzaken mag zetelen. Voorzeker ook in burgerlijke zaken is een rechtbank van minder dan vijf rechters voortdurend in moeilijkheden, want het kan niet anders of het moet herhaaldelijk voorkomen dat sommige rechters belet zijn, hetzij om persoonlijke redenen, hetzij wegens dringend gerechtswerk (de onderzoeksrechter b.v.). Natuurlijk er kan beroep gedaan worden op de plaatsvervangende rechters, doch in de kleine rechtbanken beschikt men ook slechts over een beperkt aantal advocaten. Daarbij, indien veelvuldig beroep moet gedaan worden op de plaatsvervangende rechters, komt men tenslotte tot de toestand dat het er voor de buitenwereld uitziet alsof een beperkt aantal advocaten elkaars zaken helpt vonnissen; zelfs als er geen misbruiken zijn, is het volkomen ongewenst tot dergelijke indruk naar buiten aanleiding te geven. Tenslotte moet men er ook rekening mee houden dat de rechters der kleine rechtbanken zich niet specialiseren kunnen en vonnissen te vellen hebben in verband met de meest uiteenlopende domeinen der wetgeving en dat dit ongetwijfeld hun taak merkkelijk verzwaart.

*Het vraagstuk van de treffende ongelijkheden die aan 't licht treden wanneer men de kaders der rechters van de verschillende rechtbanken in vergelijking brengt.*

Het onderzoek van dit vraagstuk gaf aanleiding tot scherpe kritiek vanwege verschillende leden der Commissie tegen de huidige toestanden.

Ten einde de desbetreffende beschouwingen van sommige leden der Commissie te verduidelijken lijkt het ons gewenst hierna een tabel te geven van de rechtterskaders der verschillende rechtbanken van eerste aanleg van België met daarnaast de bevolkingcijfers der betrokken gerechtelijke arrondissementen :

Brussel; bevolking : 1.512.482; rechters : 66;  
Leuven; bevolking : 375.629; rechters : 13;

sée à la discrétion du Ministre de la Justice. La thèse du Ministre selon laquelle il faut effectivement une mesure législative pour augmenter le cadre des juges d'un tribunal déterminé, mais que le Gouvernement a le droit de s'abstenir de procéder à des nominations, c'est-à-dire, en fait, de réduire le cadre des juges d'un tribunal, fut vigoureusement contestée par certains commissaires, comme étant contraire à la loi.

*Le problème du nombre minimum de juges requis dans chaque tribunal* a donné lieu aux considérations suivantes :

Il n'est pas douteux que chaque tribunal devrait compter au moins 5 juges, puisqu'il est nécessaire de pouvoir former en matière pénale une chambre de 3 juges dont aucun n'est intervenu dans la même affaire, ni comme juge d'instruction ni comme Président de la Chambre du Conseil; presque tous les juristes sont d'accord pour dire que c'est une pratique erronée et très nuisible au prestige de la justice que de faire siéger au pénal le juge d'instruction ou le président de la Chambre du Conseil qui sont déjà intervenus dans l'affaire. Rappelons en passant que le juge de la jeunesse ne peut pas siéger en matière pénale. Il est également certain qu'un tribunal civil comptant moins de cinq juges se trouve continuellement en difficulté, car il arrivera inévitablement, et à de multiples reprises, que certains juges soient empêchés, pour des motifs personnels ou en raison de devoirs judiciaires urgents (le juge d'instruction, par exemple). Il est évident qu'on peut faire appel aux juges suppléants, mais dans les petits tribunaux, le nombre d'avocats disponibles reste réduit. De plus, s'il faut souvent faire appel aux juges suppléants, le public pourrait finalement s'imaginer qu'un nombre limité d'avocats s'entraident en rendant des jugements sur leurs affaires réciproques; même s'il n'y a pas d'abus, il n'est vraiment pas souhaitable de donner une telle impression aux justiciables. Enfin, il faut encore tenir compte du fait que les juges des petits tribunaux n'ont pas la possibilité de se spécialiser et qu'ils doivent prononcer des jugements dans les domaines les plus divers de la législation, et il est hors de doute que cette circonstance rend leur tâche sensiblement plus difficile.

*Le problème des inégalités flagrantes que révèle la comparaison des cadres des juges des différents tribunaux.*

Lors de l'examen de ce problème, plusieurs commissaires ont sévèrement critiqué les situations actuelles.

Afin de préciser la portée des considérations qui ont été émises à ce sujet par certains membres, il nous paraît utile de donner ci-dessous un relevé indiquant l'effectif des cadres des juges des différents tribunaux de première instance de Belgique, ainsi que les chiffres de la population des arrondissements judiciaires correspondants :

Bruxelles; population : 1.512.482; juges : 66;  
Louvain; population : 375.629; juges : 13;

Nijvel; bevolking : 220.185; rechters : 8;  
 Antwerpen; bevolking : 899.217; rechters : 38;  
 Mechelen; bevolking : 277.617; rechters : 10;  
 Turnhout; bevolking : 317.228; rechters : 10;  
 Hasselt; bevolking : 328.188; rechters : 10;  
 Tongeren; bevolking : 296.258; rechters : 10;  
 Gent; bevolking : 566.082; rechters : 26;  
 Oudenaarde; bevolking : 258.592; rechters : 10;  
 Dendermonde; bevolking : 470.021; rechters : 17;  
 Brugge; bevolking : 419.666; rechters : 18;  
 Kortrijk; bevolking : 387.394; rechters : 16;  
 Ieper; bevolking : 126.675; rechters : 5;  
 Veurne; bevolking : 94.439; rechters : 4;  
 Luik; bevolking : 650.048; rechters : 31;  
 Verviers; bevolking : 239.274; rechters : 11;  
 Hoei; bevolking : 128.260; rechters : 7;  
 Aarlen; bevolking : 94.470; rechters : 6;  
 Marche; bevolking : 55.345; rechters : 4;  
 Neufchâteau; bevolking : 69.735; rechters : 5;  
 Namen; bevolking : 234.174; rechters : 11;  
 Dinant; bevolking : 143.932; rechters : 7;  
 Bergen; bevolking : 425.962; rechters : 18;  
 Charleroi; bevolking : 607.872; rechters : 31;  
 Doornik; bevolking : 299.598; rechters : 12.

Het volstaat enkele losse vergelijkingsgrepen te doen in deze cijfers om tot de vaststelling te komen van een groot aantal zonderlinge anomalieën.

Aldus :

De provincie West-Vlaanderen heeft 10.592 inwoners meer dan de provincie Luik, doch de provincie Luik heeft 49 rechters en West-Vlaanderen slechts 43; de provincie Antwerpen heeft 1.494.052 inwoners en de provincie Henegouwen slechts 1.333.442, maar Henegouwen heeft 61 rechters en Antwerpen slechts 58 — verschil : Antwerpen heeft 160.610 inwoners meer en 3 rechters minder —; Doornik heeft 12 rechters voor 299.598 inwoners, Turnhout heeft 10 rechters voor 317.228 inwoners en Hasselt eveneens 10 rechters voor 328.188 inwoners. Oudenaarde heeft 10 rechters voor 258.592 inwoners; Namen heeft 11 rechters voor 234.174 inwoners... dus 1 rechter meer voor 24.118 inwoners minder; daarbij is er te Namen een rechtbank van koophandel terwijl te Oudenaarde de burgerlijke rechtbank als rechtbank van koophandel moet dienst doen. Veurne heeft slechts een dertigtal inwoners minder dan Aarlen, maar Aarlen heeft 6 rechters en Veurne slechts 4.

Ieper heeft slechts een 1.500-tal inwoners minder dan Hoei, maar Hoei heeft 7 rechters en Ieper slechts 5.

Men zou nog tal van andere vergelijkingen kunnen maken; zij bewijzen alle dat in algemene regel de rechtbanken van het zuidelijk landsgedeelte verhoudingsgewijs merklijk meer rechters hebben dan de rechtbanken van het noordelijk landsgedeelte.

De toestand is normaler inzake de referendarissen bij de rechtbanken van koophandel. Wanneer men de klaarblijkelijke uitzonderingsgevallen van Brussel

Nivelles; population : 220.185; juges : 8;  
 Anvers; population : 899.217; juges : 38;  
 Malines; population : 277.617; juges : 10;  
 Turnhout; population : 317.228; juges : 10;  
 Hasselt; population : 328.188; juges : 10;  
 Tongres; population : 296.258; juges : 10;  
 Gand; population : 566.082; juges : 26;  
 Audenarde; population : 258.592; juges : 10;  
 Termonde; population : 470.021; juges : 17;  
 Bruges; population : 419.666; juges : 18;  
 Courtrai; population : 387.394; juges : 16;  
 Ypres; population : 126.675; juges : 5;  
 Furnes; population : 94.439; juges : 4;  
 Liège; population : 650.048; juges : 31;  
 Verviers; population : 239.274; juges : 11;  
 Huy; population : 128.260; juges : 7;  
 Arlon; population : 94.470; juges : 6;  
 Marche; population : 55.345; juges : 4;  
 Neufchâteau; population : 69.735; juges : 5;  
 Namur; population : 234.174; juges : 11;  
 Dinant; population : 143.932; juges : 7;  
 Mons; population : 425.962; juges : 18;  
 Charleroi; population : 607.872; juges : 31;  
 Tournai; population : 299.598; juges : 12.

Il suffit de procéder à quelques sondages comparatifs dans ce relevé pour constater un grand nombre d'anomalies.

Ainsi :

La province de Flandre occidentale compte 10.592 habitants de plus que la province de Liège, mais celle-ci a 49 juges alors que la Flandre occidentale n'en a que 43; la province d'Anvers compte 1.494.052 habitants et la province de Hainaut 1.333.442 seulement, mais le Hainaut a 61 juges et Anvers 58 — différence : Anvers a 160.610 habitants de plus et 3 juges de moins —; Tournai compte 12 juges pour 299.598 habitants, Turnhout 10 juges pour 317.228 habitants et Hasselt également 10 juges pour 328.188 habitants. A Audenarde, il y a 10 juges pour 258.592 habitants; à Namur, 11 juges pour 234.174 habitants... ce qui fait 1 juge de plus pour 24.118 habitants de moins; en outre, Namur possède un tribunal de commerce, tandis qu'à Audenarde le tribunal civil siège en même temps comme tribunal de commerce. Furnes n'a qu'une trentaine d'habitants de moins qu'Arlon, mais ce siège compte 6 juges et Furnes n'en a que 4.

Ypres n'a que 1500 habitants environ de moins que Huy, qui compte 7 juges alors qu'Ypres n'en a que 5.

On pourrait encore faire d'autres comparaisons; elles prouvent toutes qu'en règle générale, les tribunaux de la partie sud du pays comptent proportionnellement beaucoup plus de juges que ceux de la partie nord.

La situation est plus normale en ce qui concerne les référendaires près les tribunaux de commerce; si l'on fait abstraction des exceptions manifestes que consti-

(16 referendarissen) en Antwerpen (12 referendarissen) buiten beschouwing laat, is de verdeling over het land vrij evenwichtig : Leuven 1, Gent 3, Aalst 1, Sint-Niklaas 1, Brugge 1, Kortrijk 2, Oostende 1, Luik 5, Verviers 2, Namen 1, Bergen 2, Doornik 1.

Terloops moet men hier nog aanstippen dat, in verband met de bespreking in de Commissie van het nieuw gerechtelijk Wetboek, door de vertegenwoordigers van het zuidelijk landsgedeelte herhaaldelijk werd aangedrongen voor het behoud van een aantal vredegerichten die nochtans niet beantwoorden aan de vooropgestelde criteria inzake bevolkingscijfers. Er wordt hier niet beweerd dat de aldus geuite wensen ongegrond zijn en niet zouden gerechtvaardigd worden door tal van plaatselijke omstandigheden. Maar verschillende commissieleden waren van oordeel dat de gebruikte maatstaven toch ongeveer dezelfde moeten zijn in gans het land en zij drongen dan ook aan opdat de maatstaven van Aarlen en Hoei de maatstaven zouden zijn voor Ieper en Veurne.

*Het vraagstuk van de tijdelijke en voorbijgaande moeilijkheden die zich in een rechtbank kunnen voordoen door tekort aan beschikbare rechters.*

Voor alle rechtbanken (doch natuurlijk voor de kleine rechtbanken het scherpst) stelt zich het vraagstuk der oplossing van de tijdelijke en voorbijgaande moeilijkheden die zich in de werking ener rechtbank kunnen voordoen door uitzonderlijke overbelasting of door het gelijktijdig uitvallen van verschillende rechters.

Bij de bespreking van het gerechtelijk Wetboek is gebleken dat vrijwel eenieder het er mee eens is dat de eerste-voorzitter van het Hof van Beroep het recht moet hebben aan een rechter van een bepaalde rechtbank opdracht te geven om voor een beperkte tijdspanne te gaan zetelen in een andere rechtbank ten einde de aldaar aanhangige zaken te helpen vonnissen. Het zou hoogst wenselijk zijn, naar de overtuiging van verschillende commissieleden, deze aangelegenheid te regelen zonder verder uitstel en zonder te wachten op de wetwording van het nieuw gerechtelijk Wetboek waarvan de datum nog niet te voorzien is. Intussen hebben zich reeds herhaalde gevallen van ernstige moeilijkheid en nadelige vertraging voorgedaan in verschillende rechtbanken. Het is nutteloos een hervormingsmaatregel uit te stellen waarover iedereen het eens is en die aan het gerechtelijk werk grote diensten zouden bewijzen.

Het behoort aan de Senaat zijn verantwoordelijkheid te nemen in verband met de hoger aangestipte vraagstukken die rijzen in verband met het wetsontwerp en de twee wetsvoorstellen over wier behandeling in de schoot voor de Commissie voor de Justitie hier verslag werd uitgebracht.

\*\*\*

Dit verslag werd met drie stemmen bij vier omtredingen goedgekeurd.

*De Verslaggever,*  
K. VAN CAUWELAERT.

*De Voorzitter,*  
H. ROLIN.

tuent Bruxelles (16 référendaires) et Anvers (12 référendaires), leur répartition dans le pays est assez équilibrée : Louvain 1, Gand 3, Alost 1, Saint-Nicolas 1, Bruges 1, Courtrai 2, Ostende 1, Liège 5, Verviers 2, Namur 1, Mons 2, Tournai 1.

Notons encore en passant qu'à l'occasion de la discussion en Commission du nouveau Code judiciaire, les représentants du sud du pays ont insisté à plusieurs reprises en vue du maintien d'un nombre de justices de paix qui ne répond cependant pas aux critères adoptés quant aux chiffres de la population. Nous n'affirmerons pas que les vœux ainsi exprimés soient sans fondement et ne trouvent pas leur justification dans un certain nombre de circonstances locales. Mais plusieurs commissaires ont estimé que les critères doivent être pratiquement identiques dans l'ensemble du pays et c'est pourquoi ils ont insisté pour que les critères appliqués à Arlon et à Huy soient également valables pour Ypres et Furnes.

*Le problème des difficultés qui peuvent se produire temporairement dans un tribunal en raison de la pénurie de juges disponibles.*

Tous les tribunaux (mais avant tout les petits tribunaux, évidemment) ont à faire face à des difficultés temporaires de fonctionnement qui peuvent se produire du fait qu'ils sont exceptionnellement surchargés ou que plusieurs juges viennent à manquer simultanément.

Lors de l'examen du Code judiciaire, l'accord fut pratiquement unanime pour admettre que le Premier Président de la Cour d'appel ait le droit de charger un juge d'un tribunal déterminé de siéger pour un délai limité dans un autre tribunal afin d'y contribuer à la liquidation des affaires pendantes. D'après plusieurs commissaires, il serait hautement souhaitable que cette question fût réglée sans délai et sans attendre le vote du nouveau Code judiciaire, dont la date ne saurait encore être prévue. Dans l'intervalle, plusieurs difficultés sérieuses se sont déjà produites, ce qui a causé des retards regrettables au sein de plusieurs tribunaux. Il n'y a aucune raison d'ajourner une réforme qui rencontre l'accord unanime et serait très profitable à l'activité judiciaire.

Il appartient au Sénat de prendre ses responsabilités à l'égard des problèmes que nous avons évoqués plus haut et auxquels sont consacrés le projet et les deux propositions de loi dont l'examen par votre Commission de la Justice a fait l'objet du présent rapport.

\*\*\*

Le présent rapport a été approuvé par 3 voix et 4 abstentions.

*Le Rapporteur,*  
K. VAN CAUWELAERT.

*Le Président,*  
H. ROLIN.